

Industrija 4.0 - 4. Industrijska (r)evolucija

1.0

Industrija 1.0
Mehanizacija

kraj 18. veka

Mehanizacija
proizvodnje, početak
industrijske revolucije
Snaga vode / pare

2.0

Industrija 2.0
Industrijalizacija

početak 20. veka

Masovna proizvodnja
zasnovana na
podeli rada
Električna energija

3.0

Industrija 3.0
Automatizacija

kraj 20. veka

Automatizacija
korišćenjem elektronike,
računari, PLC, roboti
Elektronika / IT

4.0

Industrija 4.0
Digitalizacija, Umrežavanje

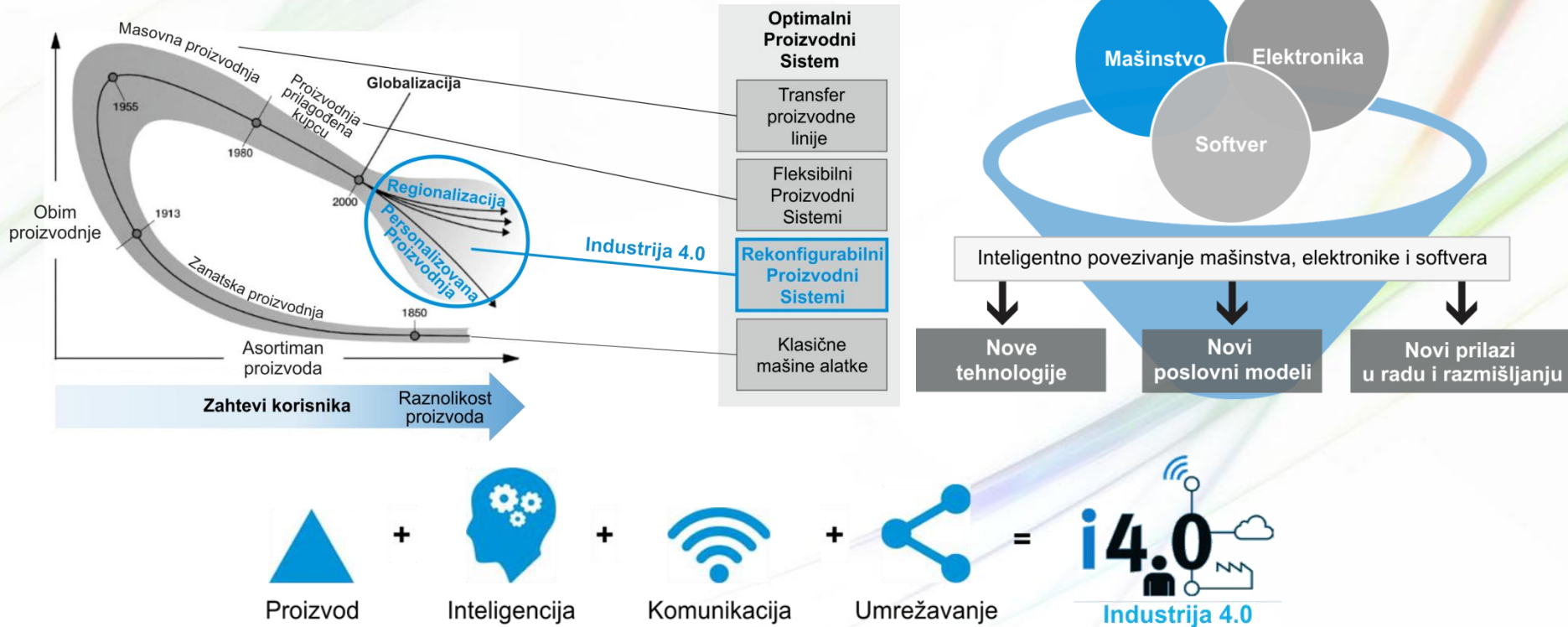
danas

Pametne fabrike,
Internet stvari
Oblak tehnologije, Big Data
Kibernetско-fizički sistemi

Industrija 4.0: Globalna (r)evolucija proizvodnje

Industry 4.0 (I4.0) termin potiče od strateškog projekta nemačke vlade, kompanija i nauke, prvi put predstavljen 2011. na sajmu u Hanoveru. **Digitalizacija** i **umrežavanje** su osnovni uslovi za implementaciju industrije 4.0.

Industrija 4.0: Osnovni elementi (tehnologije)

40 tehnologija uključenih u I4.0 koncept*:

Cyber-Physical Systems (CPS)

Radio Frequency IDentification (RFID)

Near Field Communication (NFC)

Digital Product Memory (DPM)

Smart Machining

M2M – Machine-to-Machine communication

MMI – Man-machine interaction

MRC – Man-robot collaboration

Bionics

Assisted Operator

Mobile Robotics

Energy Efficiency Monitoring

Renewable Energy Integration

Smart / Mobile Maintenance

Condition Monitoring

AR – Augmented Reality

VR – Virtual Reality

QR Code

Digital Twin

Digital Shadow

Reconfigurable Factory

Plug & Produce

Shop Floor Management I4.0

Lean Management

Batch Size 1

Horizontal & Vertical Integration

Pick By Light

Smart Devices

Industrial Cyber Security

Open Protocol Communication – Unified Architecture (OPC-UA)

IoT – Internet of Things (IIoT – Industrial Internet of Things)

Cloud

Big Data

Real-Time Communication

Manufacturing Execution Systems (MES)

Enterprise Resource Planning (ERP)

Intelligent Logistics

Supplier Relationship

Smart Factory

Customer Relationship

- Ovo su neke od osnovnih tehnologija koje su deo I4.0 koncepta.
- **Kontinualno se razvijaju** i implementiraju nove tehnologije.
- Implementacija predstavljenih tehnologija je kompleksan proces, prouzrokuje **značajne troškove, zahteva vreme i znanje** i ima svoje troškove operativnog funkcionisanja.
- Svaka kompanija mora **imati svoj pogled na implementaciju**, i ne postoji "tačan nivo" implementacije koji se može preporučiti.

RFID

Radio Frekventna IDentifikacija

Koristi radio transmisiju da očita podatke sa oznake ili ispiše podatke na oznake bez kontakta. Energiju dobija od RFID čitača.

NFC

Near Field Communication

Dvosmerna komunikacija između dva elementa locirana jedan blizu drugoga. NFC – RFID na distanci od nekoliko cm

DPM

Digitalna memorija proizvoda

Zasnovanu na ISO 15693 RFID standardu omogućava čuvanje specifičnih podataka o proizvodu tokom procesa proizvodnje i svih faza životnog ciklusa uključujući i održavanje.

QR Code

Quick Response Code

Praćenje delova u proizvodnji. Čitaju se smart uređajima, kamerama, specijalizovanim čitačima sa odgovarajućim softverom.

Može biti:

- Deo finalnog proizvoda
- Deo nosača

Industrija 4.0: Kibernetско-fizički sistem (CPS)

Cyber-Physical Systems su pametni, umreženi sistemi sa ugrađenim **senzorima, procesorima i aktuatorima** (izvršnim organima) koji su u interakciji sa fizičkim svetom (uključujući i ljude kao korisnike) i podržavaju rad u realnom vremenu.

The Internet of things

+ IP kapacitet

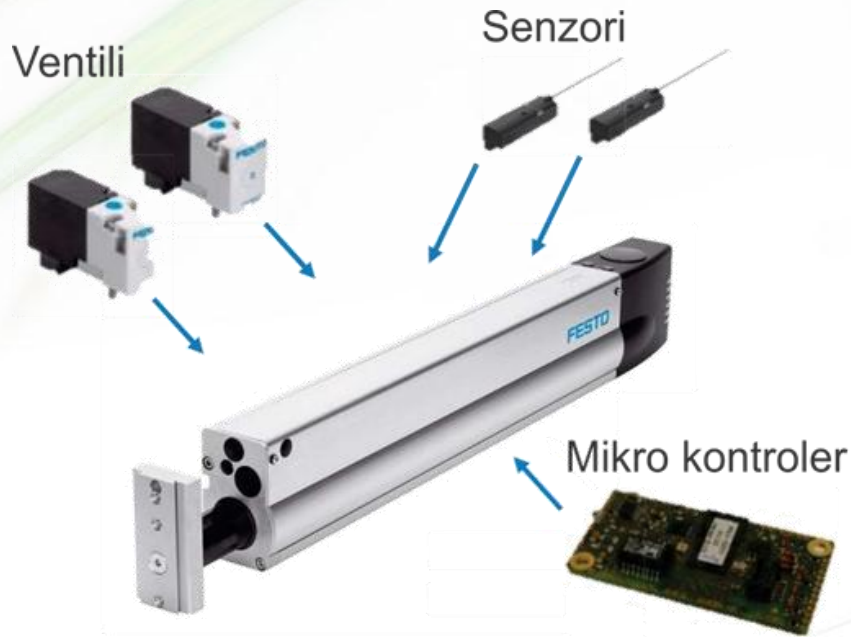
Kibernetско-fizički sistem

- + Ethernet komunikacija
- + Machine-to-Machine komunikacija
  - Wi-Fi komunikacija
  - Semantički opis

Integrirani sistemi

- + senzori, aktuatori
- + integrirana inteligencija

Fizički objekti, uređaji

Kibernetско-fizički sistem:
Integracija lokalne "inteligencije" i komunikacijskih kapaciteta.
Ovi sistemi su "dovoljno pametni" da mogu nezavisno odlučivati.

Industrija 4.0: Internet stvari

Internet of Things (IoT)

Predstavlja međumrežavanje fizičkih objekata sa ugrađenom elektronikom, softverom, sensorima i konekcijom. Na taj način je uređajima omogućena razmena podataka sa aplikacijama, operaterom i/ili drugim povezanim uređajima. IoT omogućava da objekti budu locirani i kontrolisani na daljinu putem postojeće mrežne infrastrukture.

Industrial Internet of Things (IIoT)

Industrijski internet stvari (IIoT) se odnosi na međusobno povezane senzore, instrumente i druge industrijske uređaje i objekte, umrežene zajedno sa industrijskim aplikacijama, uključujući proizvodnju i upravljanje energijom.

Do 2020.godine između 50 i 200 milijardi internetom povezanih stvari.

Internet svega predstavlja inteligentnu konekciju između ljudi, procesa, podataka i stvari. IOE koncept uključuje M2M komunikaciju, M2P (Machine-to-People) i P2P tehnološki podržanu interakciju između ljudi.

Industrija 4.0: Oblak

Cloud

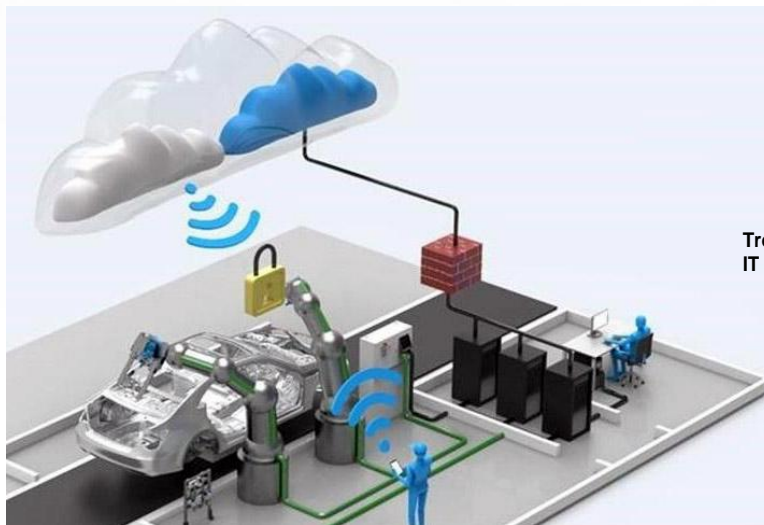
je skup mrežnih računarskih resursa koji obezbeđuju **IT infrastrukturu** i pružaju **IT servise**, uključujući **aplikacije** i interni i eksterni prostor za **smeštanje podataka**. Odgovarajućim servisima se pristupa preko mreža, **bez potrebe da se instalira softver na računar korisnika**. Pružanje i korišćenje ovih IT usluga omogućeno je isključivo preko interfejsa, protokola i brauzera.

Prednosti:

- Smanjenje troškova
- Smanjenje potrošnje energije
- Fleksibilnost
- Efikasnost
- Skalabilnost
- Razmena podataka kompanije nezavisna od lokacije

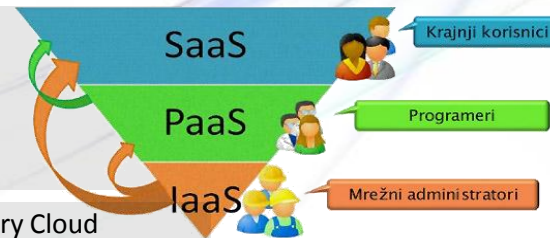
Nedostaci:

- **Zaštita podataka**
- Zavisnost od IT mreže

Tipovi servisa u oblaku:

- **Softver** kao usluga, **SaaS** (Software as a Service)
- **Platforma** kao usluga, **PaaS** (Platform as a Service)
- **Infrastruktura** kao usluga, **IaaS** (Infrastructure as a Service)

3 ključne reči:

- **Jeftinije**
- **Brže**
- **Zelenije**

Cloud rešenja: FESTO - Dashboard, SIEMENS - MindSphere, ROCKWELL - Factory Cloud

Industrija 4.0: Big Data

Big Data

Podaci prikupljeni iz **svih izvora informacija** u proizvodnom sistemu/organizaciji sa mogućnošću **pretrage** (filtriranja) i **analize** (primenom algoritama) u cilju **optimizacije procesa proizvodnje**.

Big Data osobine:

- Podaci se generišu **velikom brzinom** - *Velocity* (*generisanje u realnom vremenu*)
- Podaci su **različitog formata** - *Variety* (*više od 80% čine nestrukturirani podaci*)
- Podaci su **velikog obima** - *Volume* (*terabajti podataka*)

Primena:

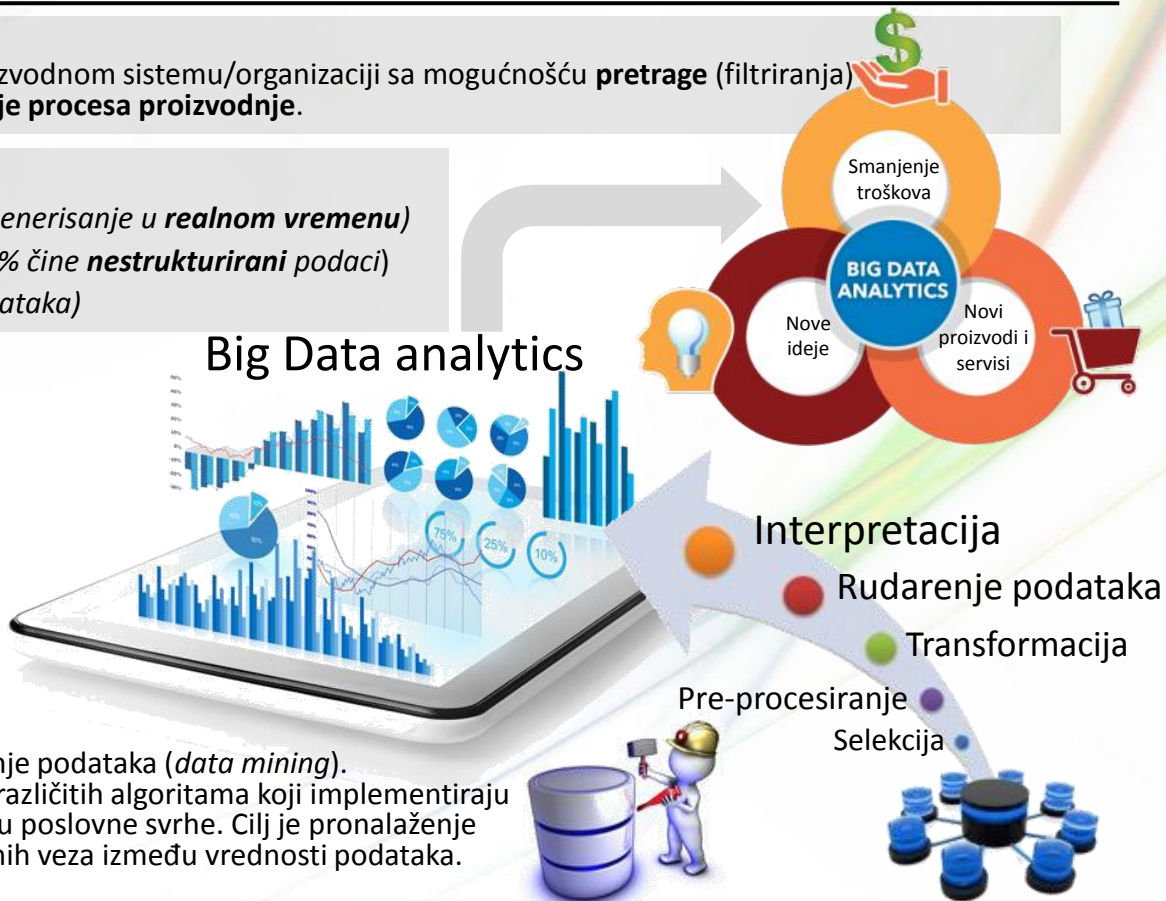
- Optimizacija procesa
- Razvoj novih poslovnih modela
- Inteligentna kontrola potrošnje energije
- Razvoj novih veština za nova radna mesta

Nedostaci:

- Prikupljanje podataka koji nisu relevantni
- Problemi sa privatnošću i zaštitom podataka

Podaci se analiziraju pomoću algoritama za rudarenje podataka (*data mining*).

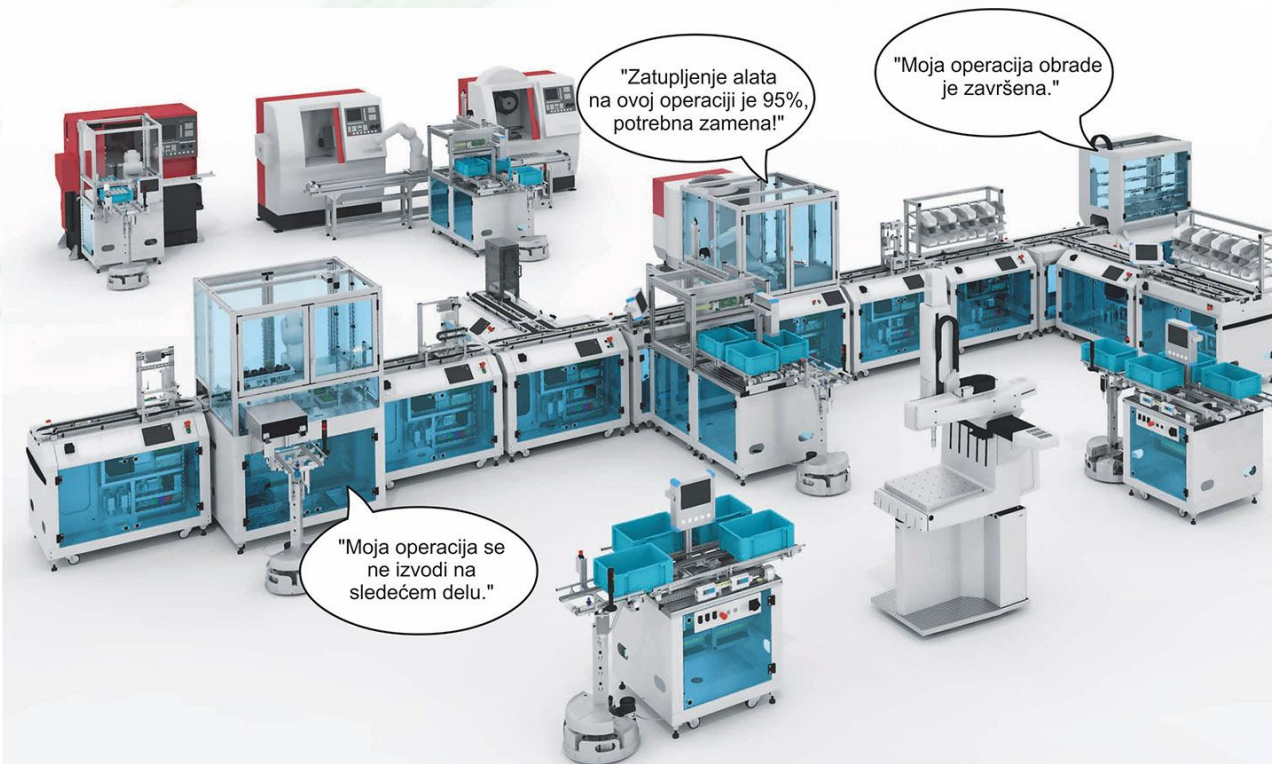
Rudarenje podataka: Analiza podataka primenom različitih algoritama koji implementiraju razne matematičke i statističke modele primenjive u poslovne svrhe. Cilj je pronalaženje šablona tj. **obrazaca ponašanja** otkrivanjem skrivenih veza između vrednosti podataka.

Industrija 4.0: Machine-to-Machine komunikacija (M2M)

M2M označava automatizovanu **razmenu podataka između mašina i uređaja**. Da bi to bilo omogućeno, mašine moraju biti **umrežene** i spremne za razmenu podataka. Neophodan je i odgovarajući **standard (protokol)** za komunikaciju.

M2M standardi / protokoli:

- **OPC-UA**
(Open Protocol Communication – Unified Architecture)
- **OMA DM**
(Open Mobile Alliance Device Management)
- **OMA LightweightM2M**
- **MQTT**
- **TR-069** (Technical Report 069)
- **HyperCat**
- **OneM2M**
- **Google Thread**
- **AllJoyn**

Industrija 4.0: Vođeni operater

Assisted Operator

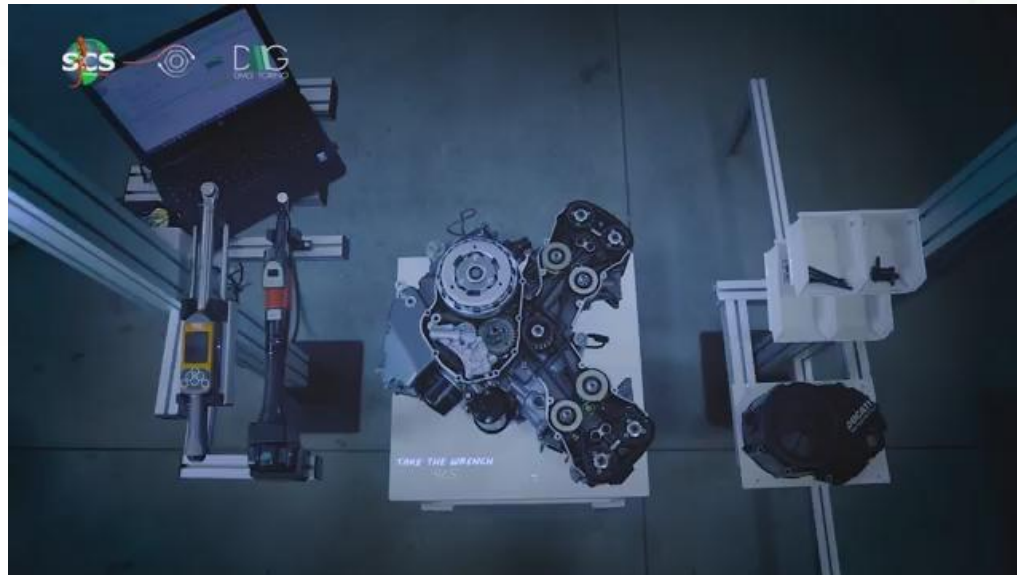
Radniku se pomaže pružanjem **dodatnih informacija**, pomoć oko izvršavanja manualnog rada i mogućnost da se fokusira na radni zadatak.

Primena:

- Na montažnim linijama
- U području logistike
- U održavanju, pružanjem relevantnih informacija

Tehnologije:

- Mobilni uređaji (tablet, pametni telefoni, pametni sat)
- Monitor na radnom mestu
- Pametne naočare (Proširena realnost)

Pick By Light

Metoda koja pomoću svetlosnog signala obezbeđuje da se bez papira izvrši precizno i efikasno **odvajanje, smeštanje, sortiranje** delova i **montaža** proizvoda.

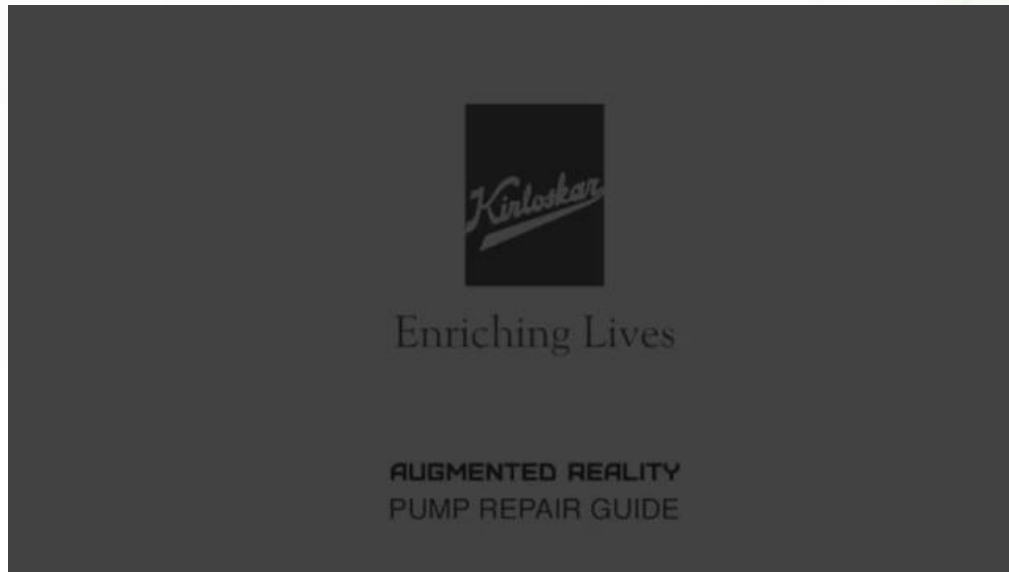
Augmented Reality

U AR aplikacijama vidljivi (realni) svet se **preklapa sa slojem digitalnog sadržaja**, kao pomoćni sistem u logistici, održavanju, montaži,....

Treba praviti razliku u odnosu na koncept virtualne stvarnosti (Virtual Reality), gde se realni svet zamenjuje virtuelnim.

Primena:

- Pomoć servisnom osoblju i radnicima pri održavanju
- Pomoć radniku prilikom montaže proizvoda
- Pomoć u logistici (korišćenjem pametnih naočara "Pick by vision")

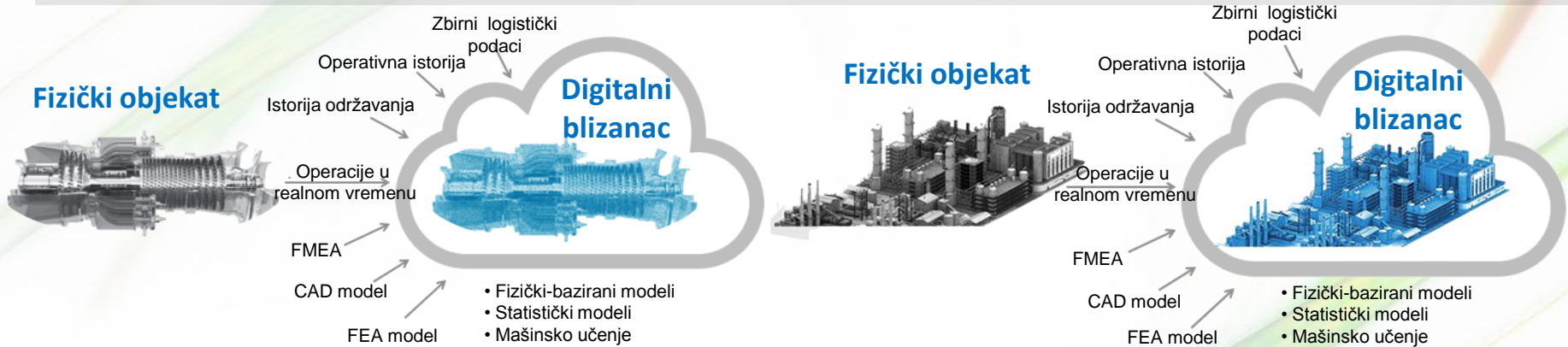

Industrija 4.0: Digitalni blizanac i digitalna senka

Digital Twin

Predstavlja **virtuelnu sliku (virtuelni prototip)**, odnosno **digitalnu repliku** realnog proizvoda, fizičkog objekata, procesa ili sistema. Koncept digitalnog blizanca definisan je kao **digitalni zapis ponašanja elementa i dinamike sistema** koji nastaje tokom rada i pomaže pri optimizaciji njegovih karakteristika. Podaci sa **senzora realnog objekta se koriste da unaprede digitalnu kopiju** u realnom vremenu.

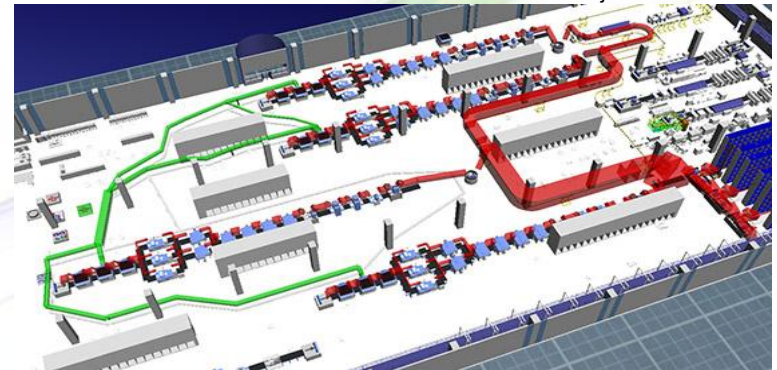

Digital Shadow

Dovoljni precizan **prikaz podataka o procesima** iz razvoja i proizvodnje, kao i drugih bliskih oblasti.

Primena:

- Rana simulacija proizvodnog lanca
- Detaljna virtuelna analiza mogućih grešaka/problema pre početka proizvodnje, bez skupih testiranja

Industrija 4.0: Pametno održavanje

Smart Maintenance

Predstavlja inteligentno održavanje zasnovano na **učenu**. Bazira se na **prediktivnom održavanju** koje uključuje kontinualno ili periodično **praćenje fizičkih promena stanja mašina i procesa (Monitoring uslova - Condition Monitoring)**, kao i analizu dobijenih podataka primenom metoda mašinskog učenja, odnosno veštačke inteligencije.

Osnovni cilj je da **se spreče ili minimizuju zastoji u proizvodnji**.

Osnovne tehnike monitoringa uslova:

- Analiza i dijagnostika vibracija
- Akustična emisija
- Analiza toplotnog ponašanja
- Infracrvena termografija
- Ultrazvučno ispitivanje
- Analiza potrošnje energije
- Analiza abraziva i čestica
- Analiza SHP,...

Industrija 4.0: Monitoring energetske efikasnosti

Energy Efficiency Monitoring uključuje praćenje potrošnje energije u realnom vremenu i upoređivanje sa periodičnim arhiviranim podacima. Energetska efikasnost ima za cilj korišćenje manje količine energije za obavljanje istog posla. Akcentat se, takođe, daje na korišćenje **obnovljivih izvora energije**.

Podaci o potrošnji energije se obrađuju i koriste za:

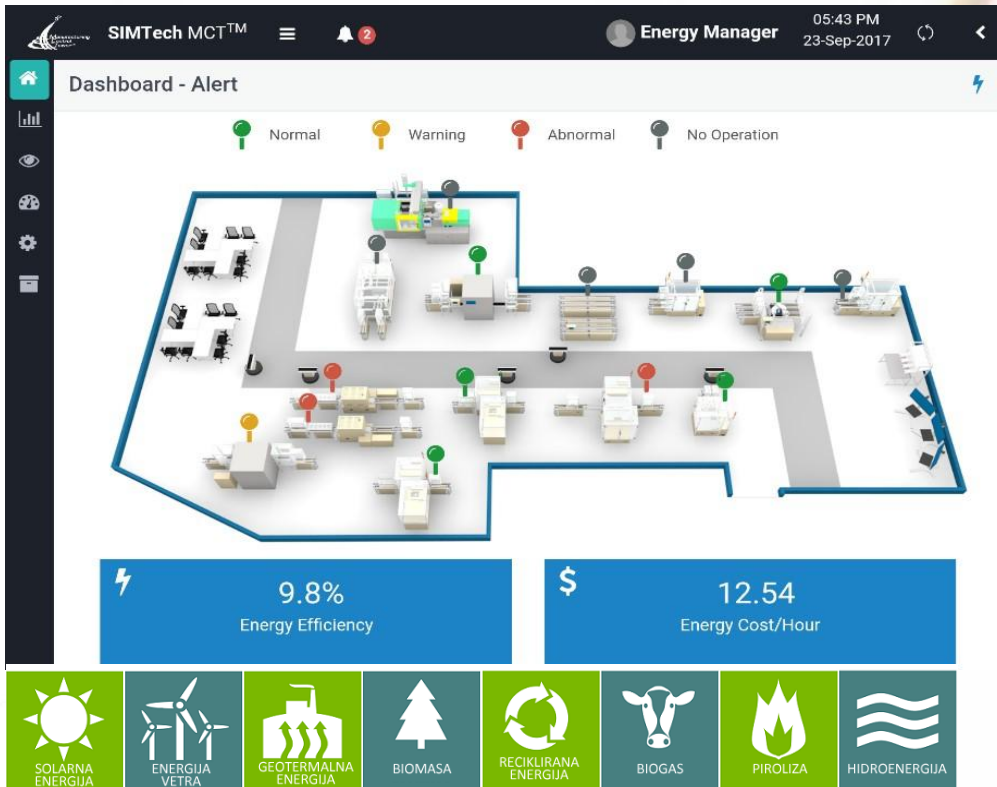
- **Izveštavanje** - prikaz detaljnih podataka o potrošnji energije, istorijski i u realnom vremenu, kao i izveštaji o energetskej efikasnosti. Prikazivanjem informacija o potrošnji u realnom vremenu, korisnici vide neposredan uticaj svojih akcija na efikasnost.
- **Nadzor** - napredno praćenje potrošnje korišćenjem algoritama za identifikaciju anomalija. Na taj način se mogu uočiti nepravilnosti.
- **Upravljanje** - Automatizovano ili mauelno upravljanje i podešavanje u cilju smanjenja potrošnje energije.

Primer:

- 4 iste mašine rade u pogonu
- 3 od njih imaju istu potrošnju energije
- 4. mašina ima značajno bolje performanse (nižu potrošnju)

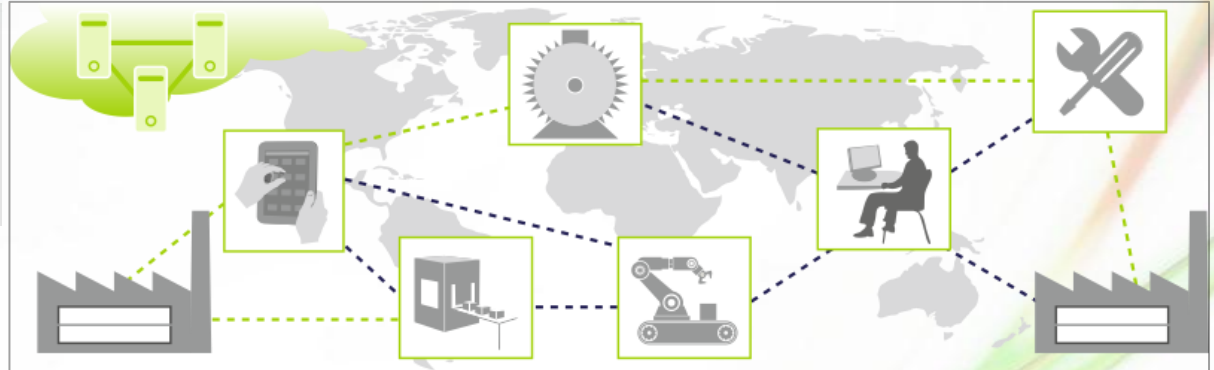
Zaključak: Parametri 4. mašine biće upotrebljeni i kod ostale 3.

Obnovljivi izvori energije:

Horizontalna integracija:

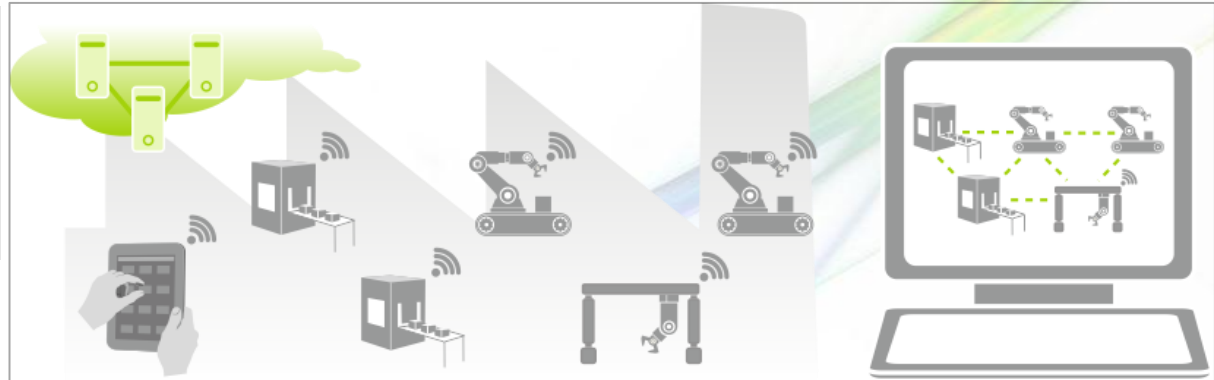
Integracija funkcija, aktivnosti i procesa koji polaze od **dobavljača**, odnosno lanca napavke, preko **proizvodnih procesa** u kompaniji, pa sve do krajnjeg kupca.

Vertikalna integracija:

Integracija i umrežavanje različitih IT sistema na različitim hijerarhijskim nivoima (npr. **izvršilac**, nivo **senzora**, nivo **upravljanja**, nivo **proizvodnje**, **izvršni** i nivo **planiranja** u kompaniji) da bi se postiglo kompletno rešenje.

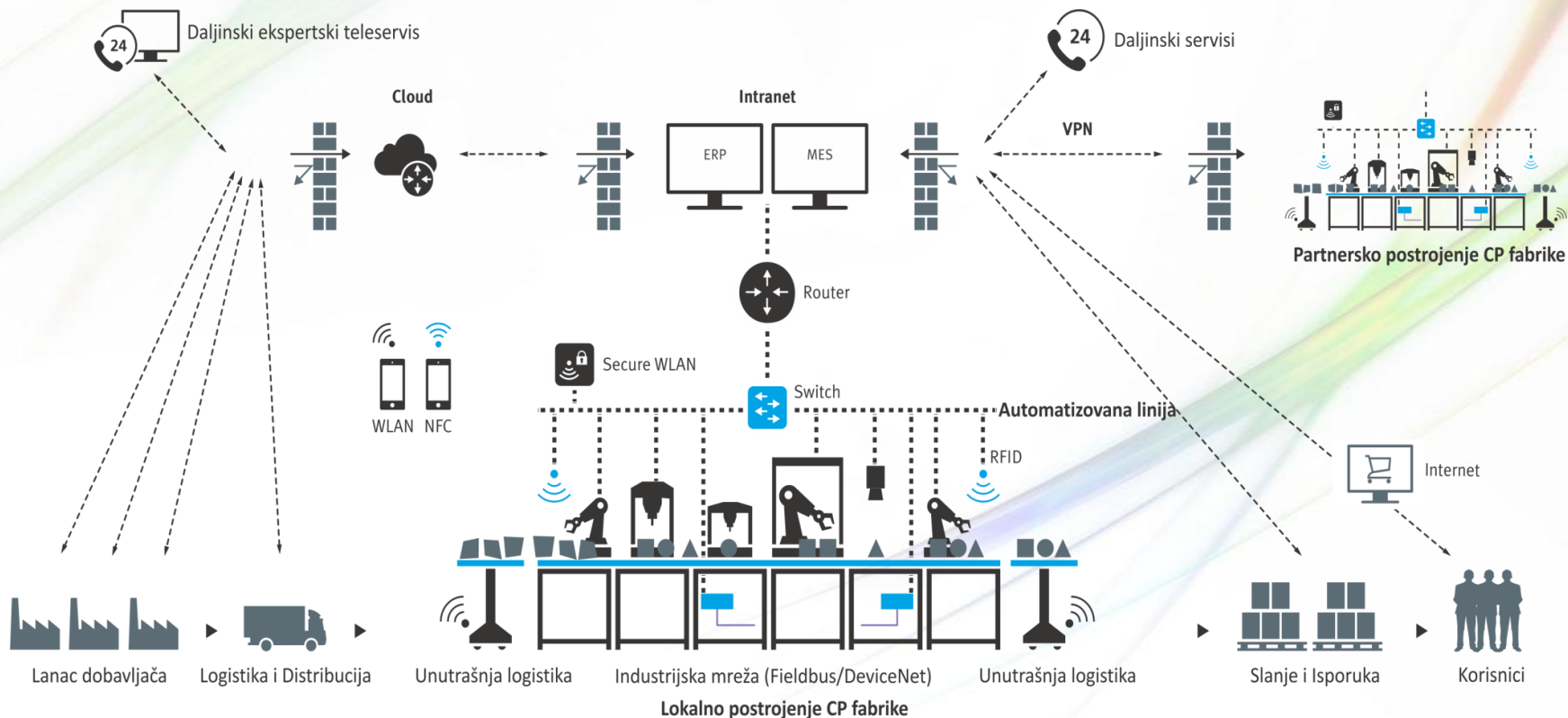
CAx, ERP, MES, PLM, PDM, CRM, SCM

Industrija 4.0: Umrežena fabrika budućnosti

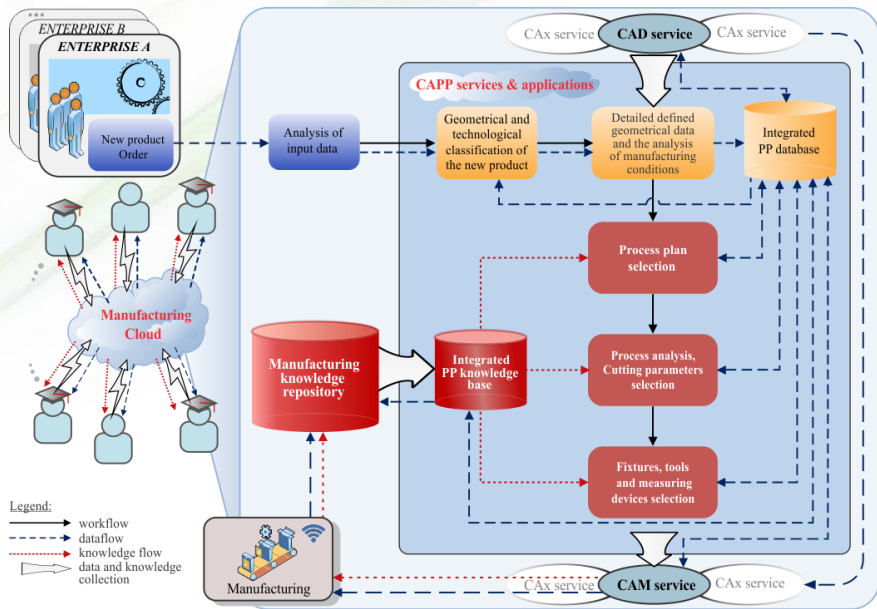
Cilj I4.0 je **pamatna fabrika (Smart Factory)** koja predstavlja inteligentno proizvodno okruženje u kome su **proizvodni resursi i logistički sistemi** organizuju uglavnom **bez ljudske intervencije**. Umrežavanje ugrađenih **proizvodnih sistema i dinamičnih poslovnih i inženjerskih procesa** omogućava profitabilnu proizvodnju prema personalizovanim zahtevima kupaca/korisnika.

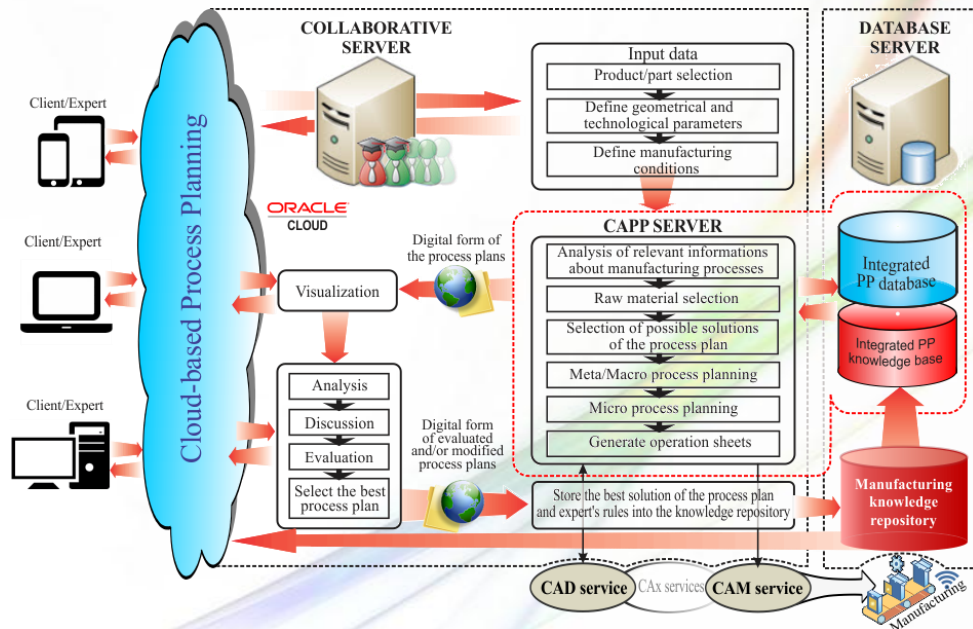
Industrija 4.0: Cloud-bazirani sistem za tehnološke procese

Sistem za Cloud-bazirano projektovanje tehnoloških procesa izrade proizvoda koji koristi ekspertsko višekriterijumsko ocenjivanje za dobijanje najboljih tehnoloških rešenja.

Model Cloud-baziranog sistema

Arhitektura Cloud-baziranog sistema

Industrija 4.0: Cloud-bazirani sistem za tehnološke procese

Dislocirani ekspertski tim ocenjuje tehnološke procese i predlaže nova rešenja. Ekspertska heurističko znanje se pohranjuje u repozitorijum znanja u proizvodnom oblaku (*Manufacturing Cloud*).

CYLINDER LINERS

Back to discussions | Evaluation | Pairwise comparison | Criteria weighting

EVALUATION OF VARIANTS OF THE STANDARD PROCESS PLAN - SVDI

EXPERT TEAM

Criteria weights:

- TIME: 25%
- QUALITY: 10%
- FLEXIBILITY: 15%
- MATERIAL: 15%
- COST: 35%

Unweighted and weighted score of variant of the standard process

Variant	TIME	QUALITY	FLEXIBILITY	MATERIAL	COST
1	4.2	1.5	3.2	4.5	4.0
2	1.5	2.5	3.5	1.5	1.5
3	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
4	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
6	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
7	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
8	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5

Routing sheet for the standard process plan - VARIANT1:

No.	ID Op.	Standard operation	Machine/Device	Description of task	Setup
1	L10	PREPARATION of molds, carousel & coat	Coat mixer	Prepare casting	120
2	L20	CENTRIFUGAL CASTING	Carousel	Casting	120
3	L30	ANNEALING	Heat tr. Furnance	Annealing	60
4	M10	TURNING facing	PA-25	Facing dry type cylinder liners	60
5	M20	TURNING external - roughing	PHOENIX	Roughing dry type cylinder liners	60
6	M40	TURNING internal - semi-finishing	15K20	Semi-finishing hole of dry type cylinder liners	60
7	M50	TURNING external - semi-finishing	SP_120	Semi-finishing turning dry type cylinder liners	90
8	M165	GRINDING external - finishing	3A-151	Finish grinding other dry type cylinder liners (d-90)	60
9	M260	WASHING pickling	Wash bath	Washing and pickling (oil clearing)	15
10	M280	SELECTION mark & conserve	Oil bath	Quality control, mark and conserve of all cylinder liners	15
11	M300	PACKAGING	Packaging machi	Packaging	15

Eskpertski tim ocenjuje varijante tehnoloških rešenja

OPERATION SHEET

Part name: **CYLINDER LINER Ø98.48 "PERKINS" KS**

Operation ID: **M50** Operation name: **TURNING external**

Sequences | Tool, Fixture, Measure | Dimensions

CUTTING TOOLS:				FIXTURES:				MEASUREMENT TOOLS:			
NAME	ID	Q		NAME	ID	Q		NAME	ID	Q	
Tool holder	PTJNR 2525 M16	1		3-Jaw chuck	85.6.474	1		Vernier caliper	150	1	
* Tool holder - alter.	PWLNR 2525 M08	1		Bushing Ø97.6	85.6.474/2-7	1		Vernier caliper	250	1	
Tool holder	PTFNL 2525 M16	1		Coupling	85.6.474/3	1		Comparator clock	1/100	4	
Tool holder	SVJBR 2525-11A	1						Micrometer	0-25	1	
Left-hand edge (45°)	85.7.236/1	1									

Dimensions

SVDI_M50

ØA3 = 103.45	ØJ = 103.25
L = 227.38	ØE = 103.08
M = 1.04	ØG = 100.5
N = 1.2	α = 25
B = 4.8	β = 5
H = 3.8	R1 = 0.5
P = 0.1	R2 = 0.4
ØC = 106.36	

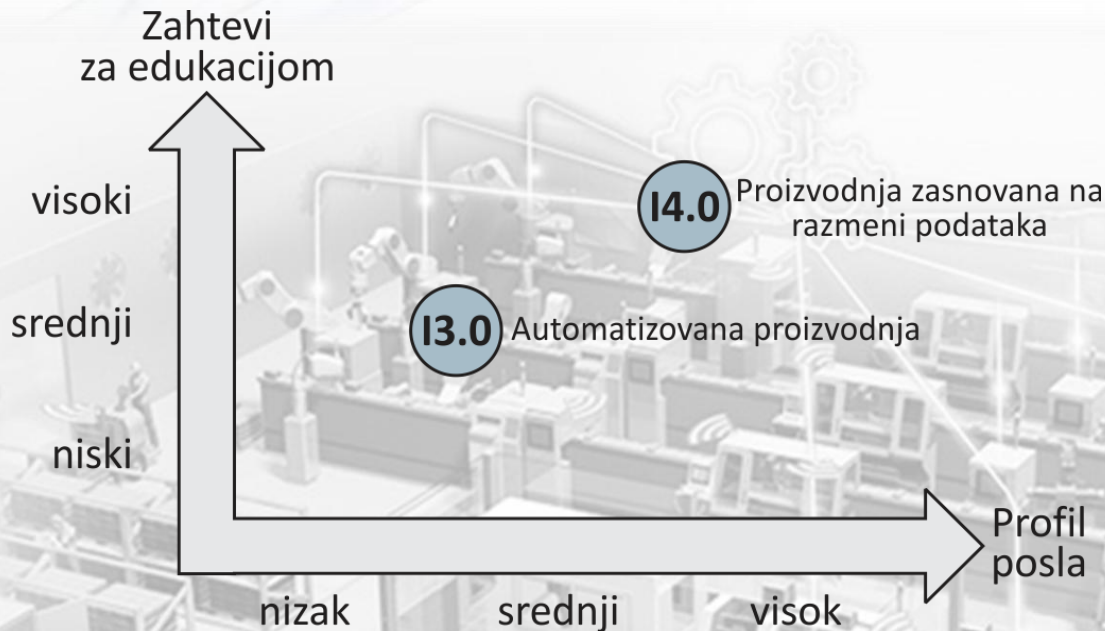
Operation drawing

Issue: 02 Date: 02/16/2019 Sheet: 1 Sheets: 1

Search by operation ID M50 Data change allowed

CNC Program

Generisanje tehnološkog procesa u sistemu

Profil posla 13.0 → **Opsluživanje**

- Jednostavni zadaci
- Ponavljajući zadaci
- Posmatraj i uradi
- Standardizacija

Profil posla 14.0 → **Vodeća uloga**

- Odlučivanje
- Monitoring i aktivna uloga
- Detekcija i otklanjanje grešaka
- Preventivno održavanje

- *Budućnost je odavno počela i nije pitanje hoćemo li u nju, jer ko neće – nestaće sa scene. **Inoviraj, automatizuj, digitalizuj, poveži se ili nestani.***
- *Šta god radili neophodno je da u istom vozu budu **država, poslovna i akademska zajednica.***
- *Potrebna nam je **strategija nove industrijalizacije.***
- *Model i put Srbija bi trebalo da odredi **po svojoj meri.***
- ***Potrebni su nam natprosečni stručnjaci** jer ljudi završavaju poslove a ne tehnologija.*